

vák nemzet mellett a nemzeti kisebbségek is alkotják, amelyek az államiság hordozói, ezért az őket érintő ügyekben az öngazgatás elve alapján a nemzetiségi szervek illetékesek határozni. A szövetségi parlamentben képviselőtüket a Nemzetiségi Bizottság látja el, végrehajtó szervük a szövetségi kormány melletti nemzetiségi államtitkárság. Az SZNT-ben a magyar nemzeti kisebbség képviselőti szerve a Magyar Nemzeti Tanács, a szlovák kormányban nemzetiségi minisztérium létrehozását, magyar miniszterek és miniszterhelyettesek kinevezését javasoljuk. Az új területi elrendezésnél figyelembe kell venni az etnikai tényezőket is, a társadalmi szervezeteknél pedig lehetővé kell tenni nemzetiségi alapon történő létrehozásukat. El kell törölni az összes diszkriminatív törvényt, az ártatlanul elítélteket politikailag rehabilitálni kell, a kárt szenvedetteket pedig anyagi kárpótlásban kell részesíteni. A vegyes lakosságú területeken érvényesíteni kell a két- vagy többnyelvűség elvét, s nem értünk egyet az államnyelv bevezetésével. A Szlovák Tudományos Akadémia mellett a nemzetiségekkel foglalkozó tudományos munkahelyek, önálló könyv- és lapkiadó, könyvtár, múzeumok és galéria létrehozását, a magyar nyelvű tömegtájékoztató eszközök (televízió, rádió) fejlesztését javasoljuk.

33

Pozsony, 1968. június 20. A Csemadok Központi Bizottságának az Új Szó hasábjain keresztül a szervezet tagságához és Dél-Szlovákia lakosságához intézett felhívása.

A CSEMADOK Központi Bizottságának nyilatkozata HAZÁNK NEMZETEI ÉS NEMZETISÉGEI TÖRTÉNELMI ÉRETTSÉGÜKRŐL TEHETNEK TANÚSÁGOT

Több mint három hónap telt el azóta, hogy a CSEMADOK Központi Bizottsága nyilvánosságra hozta ismert állásfoglalását. A felelősségtudat vezetett bennünket, amikor elmondtuk véleményünket és javaslatainkat a Csehszlovákiában élő magyar nemzeti kisebbség helyzetének rendezéséről. Segíteni akartunk ezzel a párt és az állam szerveinek e bonyolult kérdés tisztázásában és megoldásában. Ez jogunk és erkölcsi kötelességünk.

A CSEMADOK tagjai, a csehszlovákiai magyarok széles rétegei határozottan és nagy tettvággyal sorakoztak fel a CSEMADOK állásfoglalása mögé. Alig akad olyan magyar lakta falu, város, ahol ne tárgyaltak volna elképzeléseinkről. A gyűlések százain egyszerű emberek tettek bizonyosságot szabadságszeretetükről, állampolgári felelősségükről, hazafiságukról. Ennek az aktivitásnak az értelme és céljai tiszták, s becsületeselek: emberi és nemzeti jogaink rendezése és biztosítása. S ezt a törekvést képtelenség „felforgatásnak, az állam rendje megbontásának” minősíteni, mivel legfőbb célja az ország társadalmi megújulásának elősegítése. A magasabb szintű szocialista demokrácia kivívásának és megteremtésének vágya elemi erővel és mégis olyan fegyelmezettséggel tört elő népünkben, hogy arra csak elfogultság, rosszakarat és ellenséges szándék dobhat követ, mondhat rosszat.

Társadalmunk megújulásának feltétele a szocialista demokrácia. Csehszlovákia nemzetei és nemzetiségei történelmi érettségükről tehetnek ma tanúságot. Vizsgáznak

önmaguk és mások előtt. A tét nem kicsi: felemelkedés, avagy társadalmi tengődés és gazdasági pangás. A félúton megállás, a félmegoldások csak kompromisszumokat szülhetnek. A kompromisszum pedig könyörtelenül társadalmi közönybe fullad. Az „adagolt” demokrácia elve Csehszlovákiában csődöt mondott. Ehelyett a társadalmi erőviszonyokra, a politikai érettségre, a nemzeti sajátosságokra támaszkodó, a gondolkodók által teremtett demokráciára van szükség, amely a nép akaratából és a nép érdekében születik.

A demokrácia megteremtése és alakítása minden egyénnek és közösségnek egyaránt érdeke, joga és kötelessége. A demokrácia és a szabadság oszthatatlan: egyformán kell mérni és biztosítani minden nemzet és nemzetiség számára, mert különben önmaga lényegét tagadja meg.

A csehszlovákiai magyarság már az első köztársaságban bebizonyította, hogy a párt, a haladás ügyét támogatja. Elég figyelembe venni a kommunista párt tagságának összetételét, vagy a mozgalmi megmozdulásokat, hogy bizonyítsuk: a magyarság legjobbjai – a cseh és a szlovák kommunistákkal – az első sorokban harcoltak. Az öntudatos magyar proletárok nemcsak az osztály- és nemzetiségi elnyomás ellen küzdöttek, hanem a népek, a nemzetek közötti barátságért és testvéri együttműködésért is. A baloldali magyar értelmiség szervezetei (A Sarló,²²¹ Magyar Fialok Szövetsége²²² stb.) a szlovák és cseh haladó értelmiségiekkel egy frontban küzdöttek.

Ma is ezekre a forradalmi hagyományokra akarunk építeni, amikor a demokratizálódási folyamathoz kapcsolódva a CSKP akcióprogramja teljes valóra váltása mellett tesszünk hitet. A csehszlovák megújítási folyamat deformálódást szenved, ha a nemzeti kisebbségek természetes igényeit nem elégítik ki. Ezért fogadtuk megnyugvással, hogy a CSKP akcióprogramja egyértelműen kimondja: „Biztosítani kell a nemzetiségek aktív részvételét a közéletben az egyenjogúság szellemében és annak az elvnek a szellemében, hogy a nemzetiségeknek joguk van önállóan és öngazgatással dönteni az őket érintő ügyekben.” Meggyőződésünk, hogy a CSEMADOK KB március 12-én elfogadott állásfoglalása éppen ennek az elvnek a realizálására tett konkrét javaslatokat.

Ezért ismételten hangsúlyozzuk, hogy szükséges megteremtenünk a csehszlovákiai magyar nemzeti kisebbség képviselői és végrehajtó szerveit a Nemzetgyűlés és a Szlovák Nemzeti Tanács, a leendő föderatív kormány és a szlovák minisztertanács, valamint a bizottságok keretén belül. Távol áll tőlünk a szeparatizmus szándéka, csupán legsajátosabb, emberi és nemzetiségi jogaink biztosításának feltételeit kívánjuk megteremteni a CSKP politikájával és célkitűzéseivel összhangban. Elítéljük a nemzeti gondolkodás szélsőséges megnyilvánulásait: a nacionalizmust, sovinizmust, faji gyűlöletet, egymás nemzeti önértetének sértegetését. Tiszteljük egymás emberi és nemzeti érzelmeit, becsüljük a szlovák nép múltját, kultúráját, nemzeti önállóságáért folytatott harcát. Keserű tapasztalatainkon okulva mondjuk, hogy a nemzetiségi kérdésekben a szenvedélyek hevítése, az érzelmeik felkorbácsolása nem szülhet egészséges emberi viszonyokat. Az előnyösebb helyzetben levő fél elfogultsága vagy elvakultsága helyrehozhatatlan történelmi mulasztást okozhat.

A Matica slovenská klubjainak megalakítását azzal a megértéssel fogadjuk, hogy a szlovák dolgozók számára több anyanyelvi kultúrát akarnak nyújtani, s hogy ezek a klubok és a CSEMADOK alapszervezetei nem válnak az ellentétek és békétlenségek okozóivá.

221. 1928-ban életre hívott baloldali magyar ifjúsági mozgalom.

222. 1936-ban létrehozott népfretilti ifjúsági szervezet.

A CSEMADOK – közel húszéves fennállása alatt – több vonatkozásban eddig is eredményes munkát végzett. Népművelési akcióival, népművészeti rendezvényeivel és egész politikai tevékenységével hatékonyan támogatta a szocialista kultúra fejlődését és népeink baráti kapcsolatainak elmélyítését. Helyi szervezeteink továbbra is fokozzák kulturális és népművelő munkájukat, használják fel az eddigi jó tapasztalatokat, s a helyesnek bizonyult munkamódszerekkel dolgozzanak a jövőben is, törekedjenek egy színvonalasabb szellemi élet megteremtésére.

A CSEMADOK-ot, mint a Nemzeti Front tagszervezetét Dél-Szlovákia társadalmi életének és az egész demokratizálódási folyamat egyik alakítójának tekintjük, mely a CSKP programja alapján és annak szellemében a csehszlovákiai magyarság érdekeit szem előtt tartva segíti elő a nemzetiségi kérdés marxi–lenini megoldását.

Köztársaságunk történelmi jelentőségű eseményeket él át. A demokratizálódás, a föderatív államrendezés minden ember segítségét, aktivitását igényli. Ezt a folyamatot mi, csehszlovákiai magyarok egyöntetűen támogatjuk. Társadalmi, gazdasági, kulturális, nemzetiségi problémánk megoldása csak ezen az úton lehetséges. A CSEMADOK tagjait és szervezeteit az elkövetkezendő pártkongresszus és a CSEMADOK rendkívüli közgyűlését megelőző időszakban magas fokú politikai aktivitásra szólítjuk fel. A szocialista demokrácia megteremtésére s a nemzetiségi kérdés pozitív megoldására irányuló intézkedések szorgalmazásával támogassák a CSKP erőfeszítését, szervezetünk törekvéseit.

Sorainkba hívjuk mindazokat a csehszlovákiai magyarokat, akik felismerve e történelmi időszak követelményeit, tettükkel és helyállásukkal akarják segíteni a demokratikus szocializmus ügyét, egy emberségesebb légkör kibontakozását, melyben a nemzetiségek jogos követelése is realizálódhatnak. Az egység útján haladva zárkózunk fel a CSKP KB akcióprogramja mellett, s minden erőnkkel segítjük és támogatjuk a demokratikus szocializmus megvalósításának, valamint a nemzetek és nemzetiségek egyenjóságára rendezésének nemes, nagy ügyét.

A CSEMADOK KÖZPONTI BIZOTTSÁGA

Új Szó, 1968. június 20. 4. p.

34

Pozsony, 1968. július 3. Dobos László és Szabó Rezső levele Vasil Biľakhoz, az SZLKP KB első titkárához, amelyben elégedetlenségüket fejezik ki az államjogi kormánybizottság nemzetiségi albizottságának munkájával kapcsolatban.

T.
Predsedníctvo ústredného výboru
Komunistickéj strany Slovenska
do rúk vedúceho tajomníka ÚV KSS súdr. Vasila Biľaka
B r a t i s l a v a

3. júla 1968